

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Decimum quintum testimonium ex illis verbis Esaiaë cap. 53.
Generationem eius quis enarrabit? Sectio XXIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

fitienti: ubi puerulus quidem ille, qui ubere, atque lacte nutritur, planè ortum Christi declarat: terra verò inuisa, & sicens virginem, quæ illum enixa est, quam scilicet nullus vir adyt, de quo quædam inuisa, laudata illa radix prodit, & puerulus, qui ubere, lacteque nutritur. Verum hæc adumbratè admodum significauit: apertius verò idem Propheta sententiam suam interpretatur, ubi ait: Ecce Virgo in utero accipiet, & pariet filium, & vocabunt nomen eius, Nobiscum Deus: hoc enim significat Emmanuel. Hæc Euseb,

Fuit hæc Christi ex virgine tanquam ex terra fitienti generatio adumbrata in procreatione Adami ex terra virgine, hoc est, nullis pluuiis irrigata, nec humanis laboribus exulta, vt expendit D. Irenæus lib. 3. aduersus hæreses, cap. 31. Quemadmodum, inquit, protoplastus ille Adam de terra rudi, & adhuc virgine, nõdum enim pluerat Deus, & homo non erat operatus terram, habuit substantiam, & plasmatus est manu Dei, & sumpsit Dominus limum de terra, & plasmavit hominem: ita recapitulans in se Adã ex Maria virgine rectè accepit generationem Adã recapitulationis: si enim ille de terra sumptus est, & verbo Dei plasmatus, oportebat id ipsum verbum recapitulationem Adã in semetipso faciens eiusdem generationis habere similitudinem. Hæc Irenæus, à quo eandem sententiam mutuatus videtur Tertul., lib. de carne Christi, cap. 17. cum ait: Virgo erat adhuc terra nõdum opere compressa, nõdum sementi subacta, ex ea nõdum factum accipimus à Deo in animam viuam: igitur si primus Adam de terra traditur, merito sequens, vel nouissimus Adam, vt Apostolus dixit 1. Cor. 15. proinde de terra, id est, carne nõdum generationi resignata in spiritum viuificantem à Deo est prolatus. Hæc ille.

Porro pulchrè D. Aug. li. 50. ho. 36. exponit cur Christus radix appelletur: quoniam scilicet, sicut radix nullam pulchritudinem foris ostendit, sed vim tamen & efficacitatem habet, quam per omnè fundit arborem, ita Christus, licet in passione nullam speciem, ac decorem, vt ait Propheta, foris prætulit, infinitam tamen promerendi, & satisfaciendi vim in vniuersos mortales ex eruit. Sed audiamus Augustin. Ascendit, inquit, sicut virgultum, & sicut radix de terra fitienti. Quare vt radix: I deo, quia non est illi species, neque decor, passus est, humiliatus est, conspuus est, non habebat speciem, homo apparebat, cum Deus esset, sed quomodo radix non est pulchra, sed intus habet vim pulchritudinis suæ. Ascendit arborem pulchram: amanam, foliis virentem, fructibus opulentam, delectat aliquid de fructu capere, sub vmbra eius sedere, & requiescere ab æstu: laudat eam illam pulchritudinem, si radix ostendatur tibi, nulla pulchritudo in ea est, noli contemneris, quod abiectum est, inde processit, quod miraris. Attendite modo claritatem arboris. Crucis christi, 10- Ecclesia, crediderunt gentes, victi sunt terra principes, positum est collum eorum sub iugo Christi ex Christi, veniunt volatilia cæli, requiescunt sub ramis eius: quæramus radicem, conspuus est, crucifixus est. Ecce hic species non est, sed intus erat species, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratu est esse se æqualem Deo. Hæc tenus August.

VI. D. August. Christus in passione arborem radicis similit.

Ecce hic species non est, sed intus erat species, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratu est esse se æqualem Deo. Hæc tenus August.

Ecce hic species non est, sed intus erat species, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratu est esse se æqualem Deo. Hæc tenus August.

Ecce hic species non est, sed intus erat species, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratu est esse se æqualem Deo. Hæc tenus August.

Decimum quintum testimonium ex illis verbis Esaiæ cap. 53.

Generationem eius quis enarrabit?

SECTIO XXIX.

Postquam Esaias Christi passionem tormenti, & opprobrii plenissimam descripsisset, vt nos ad eius admirabilem, diuinamque celsitudinem cõtemplandam incitaret, ne videlicet aliquid humile, & abiectum de illo suspicari possemus, quin potius amoris illius magnitudinem, quo ab ea omnia, non solum inuictis, sed libenti etiam animo perferenda se abiectum, multò magis suspiceremus:

eius

eius eximiam naturæ præstantiam nobis ante oculos proponendam putavit. Itaque admirabundus exclamavit: *Generationem eius quis enarrabit?* quæ verba triplicem expositionem literalem recipiunt.

Prima est *generationem* hoc loco pro filiorum multitudine usurpari, significati- que innumerabilem fore Messia Regis, & infinitam propemodum sobolem, non quidem corpore, sed spiritu, ac fide generadam: ut illud Propheta significet: quamuis Messias tam humili, & abiecto mortis genere vitam esset amissurus: nihilominus in eum ita profectum iniuriis: vexatum contumeliis, ex cruciatum tormentis, affixum denique cruci, ibique mortuum, tam innumerabilem non tantum hominum, sed gentium, nationumque multitudinem crediturâ, ut eam nemo possit per censere numerando: *Generationem*, inquit, *eius quis enarrabit?* hoc est, quis spirituales Messia sobolem, & posteritatem poterit numerare? Hæc expositio imprimis probatur ex ipsa voce Hebræa *וְיָ* quæ generationem, hoc est, hominum sobolem, & pro creationem significat, veluti Eccles. 1. *Generatio præterit, & generatio aduenit, terra autem in æternum stat*: Deut. 32. *Generatio enim peruersa est, & infidels filij*. Deinde ex verbis sequentibus, quæ huic expositioni concinnant: subiungitur hæcque: *Quia abscessus est de terra viuicium*: quasi dicat Propheta: Non mirum, si tantam Messias habere debeat filiorum generationem, & sobolem, quoniã ipsa morte instar plantæ putabitur, ut fortius erumpat. Quia enim Propheta Messia paulo ante surculo ascendenti de terra cõparauerat, optimo iure, cū de eius posteritate disseruit, similitudinẽ ex plantis desumptam adhibuit, quæ cū absconduntur, cum putantur, eo ipso in maiore frondium multitudinẽ, altitudinẽque erumpunt. Itaque iuxta hanc expositionẽ perinde fuit Messiam in Cruce mortem obiit, atque instar plantæ putari, ut ob id ipsum ex eo infinita propemodum germinum multitudo pullularet. Cauenda est hoc loco Vatabli, & quorundam aliorum expositio, hanc generationẽ seculum illud, seu illius seculi hominum prauitatem, in quos Christi aduētus incidit, interpretantiũ hoc sensu: *Generationem eius quis enarrabit*, hoc est, quis poterit satis describere, verbisq; amplificare generationẽ illam prauã, atque peruersam, Iudeorũ, inquam, prauos, profligatõsque mores, audaciã, impudentiam, perfidiam, qui eo tẽpore viuunt, quo Messias adueniet: Cauenda est, inquam, hæc expositio, quoniam cõmuni Patrum sententiæ aduersatur, qui hoc loco *generationem* de generatione ipsius Messia interpretantur, non verò de generatione Iudæorum. Pugnatur etiam cum ipso contextu, qui habet: *Generationem eius*, id est, Messia, de quo nimirum Propheta loquebatur.

Eccles. 1. 4.
Deut 32. 10.
Innumera
Messia spiri-
tualis soboles
unde prome-
neris.

Vatabli.

Eterna
Christi ge-
neratio in-
narrabilis.
D. Irenæus

D. Ambros.
D. Hieron.
Cyril. Alex.

Secunda expositio adhuc præstantior est, his verbis Esaiam æternam Christi generationem secundum diuinitatem explicasse: itaque inspecta tanta eius humilitate, & abiectione, quam paulo ante descriperat, quasi attonitum, obstupefactumque fuisse, quod videlicet tantus Deus, cuius æterna à Patre generatio ob eius diuinam altitudinem, & præstantiam comprehendi, explicariue à nobis minime posset, ad tantam se humilitatem abiicisset. Ita plerique omnes Patres hunc locum interpretantur, D. Iren. lib. 2. aduersus hæreses, c. 48, vbi disputans contra Gnosticos, qui æternam Verbi generationem curiosius inquirere præsumebant, citat hoc Esaiæ testimonium, ut ostendat æternam Verbi generationem comprehendi à creatis mentibus non posse, infertque: *Generationem eius inenarrabilem existentem nemo nouit, non Valentini, non Marcion, neque Saturninus neque Basilides, neque Angeli, neque Archangeli, nec Principes, neque Potestates, nisi solus, qui genuit Pater, & qui natus est Filius: Adde, & Spiritus sanctus.* D. Ambros. lib. 1. de fide, cap. 6. D. Hieronym. & Cyrill. Alex. in comment. super Esaiam.

D. Chrysoft. hom. 2. in Matt. D. Aug. lib. quinquaginta homiliarum hom. 36. & tract. 31. in Ioan. & lib. 1. de Symbolo ad Catechumenos c. 3. & lib. 2. c. 3. Theod. in suo Eraniste in 2. dialogo, qui *Inconfusus* inscribitur, Leo Magnus serm. 9. & 10. in Natiuit. Domini, & D. Hilar. lib. 2. de Trinitate, & alij.

D. Hilar. lib. 2. de Trinitate, & alij.

III.

Tertia denique expositio est etiam Patrum communis locum Esaiæ commemoratum ad temporalem Christi generationem referentium, quæ perfectè enarrari, explicariq; non possit, cū præcipue, quod ipsum per se incarnationis mysterium, quod perfectum fuit in Virgine, vsque adeo excelsum, & arcanum sit, vt non possit omnino à creatis intelligētis comprehendi: tum etiam, quoniam singulari, & eximium fuerit opus diuinæ potentia Christum concipi, edique à Virgine atque vlla vel minima eius integritatis iactura, vt Esai. optimo iure per admirationem dixerit: *Generationem eius quis enarrabit?* Id quod facillè ostenditur: si enim Christus ordinaria ratione ortus ex matre fuisset, non erat, cur Esaias per admirationem diceret: *Generationem eius quis enarrabit?* facillè enim eius generatio explicari posset, si sicut alij homines fuisset generatus: itaque Prophetæ admiratio euincit Christi generationem temporalem diuina altissimi virtute perfectam in Virgine fuisse. Sic interpretati sunt nobilissimi Patres, quorum nonnullos paulò ante pro secunda expositione citauimus, quippe qui vtramque interpretationem

vt literalem, & germanam complexi sunt: atque imprimis Iustin. Philosoph. & Marr. in dial. cum Tryphone aduersus Iudæos, Verbum, inquit, quo Esaias vsus est: *Genus eius quis exponet? quod vita eius à terra auferitur: num tibi videtur dictum quasi eius, qui non ex hominibus genus habeat?* Tertull. in lib. aduersus Iudæos cap. 12. *Natiuitatem, inquit, eius quis enarrabit? Quia nullus omnino hominum natiuitatis Christi fuit conficius in conceptu, cum virgo Maria Verbo Dei prægnans inueniretur.* D. Athanas. li. de incarnatione Verbi, eiusque corporali ad nos aduentu *Natiuitatem, inquit, eius quis enarrabit? Hic est, qui ex virgine prodit, & vt homo in terris apparuit, & cuius inenarrabilis secundum carnem natiuitas censetur: non enim est, qui patrem eius carnalem dicat, cum non viro, sed ex virgine sola corpus eius ortum trahat.* D. Hier. & Cyril. Alex. in commen. super Esai.

D. Iust. Mar. Tertull. D. Athanas. D. Hieron. Cyrill. Alex. D. Chrysoft.

D. Chrysoft. hom. de Ioann. Baptista his verbis: *Generationem eius quis enarrabit? quæ quomodo natus sit, sed quomodo natus sit, ignoramus. Beata Maria mater, & virgo, virgo fuit ante partum, virgo post partum. Ego hoc miror, quomodo de virgine virgo natus sit, & post natiuitatem virginis mater virgo sit.* D. August. lib. 50. homil. 36. *Generationem, inquit, eius quis enarrabit? quam generationem: Ante Luciferum genui te: ecce vna generatio ante Luciferum, ante omnia, quæ facta sunt, ante omnes Angelos, ante omnem creaturam. Sed forte secunda eius generatio narratur: fide concipitur, masculus non accedit, vterus virginis tumet, procedit tanquam sponsus de thalamo suo: mirabilis ista generatio: mirabilis est humana, quia sine patre: mirabilis illa, quia sine matre.*

D. August. Vtraq; Christi generatio ante Luciferum, ante omnia, quæ facta sunt, ante omnes Angelos, ante omnem creaturam. Sed forte secunda eius generatio narratur: fide concipitur, masculus non accedit, vterus virginis tumet, procedit tanquam sponsus de thalamo suo: mirabilis ista generatio: mirabilis est humana, quia sine patre: mirabilis illa, quia sine matre.

D. August. Vtraq; Christi generatio ante Luciferum, ante omnia, quæ facta sunt, ante omnes Angelos, ante omnem creaturam. Sed forte secunda eius generatio narratur: fide concipitur, masculus non accedit, vterus virginis tumet, procedit tanquam sponsus de thalamo suo: mirabilis ista generatio: mirabilis est humana, quia sine patre: mirabilis illa, quia sine matre.

D. August. Vtraq; Christi generatio ante Luciferum, ante omnia, quæ facta sunt, ante omnes Angelos, ante omnem creaturam. Sed forte secunda eius generatio narratur: fide concipitur, masculus non accedit, vterus virginis tumet, procedit tanquam sponsus de thalamo suo: mirabilis ista generatio: mirabilis est humana, quia sine patre: mirabilis illa, quia sine matre.

D. August. Vtraq; Christi generatio ante Luciferum, ante omnia, quæ facta sunt, ante omnes Angelos, ante omnem creaturam. Sed forte secunda eius generatio narratur: fide concipitur, masculus non accedit, vterus virginis tumet, procedit tanquam sponsus de thalamo suo: mirabilis ista generatio: mirabilis est humana, quia sine patre: mirabilis illa, quia sine matre.

III. Denique D. Bern. serm. 1. in vigilia Natiuitatis: *O partus solus sine dolore, solus sine*

D. Bernard. *cuius pudoris, corruptionis ignarus, non referans, sed consecrans virginalis veri templum. O Natiuitas supra naturam, sed pro natura miraculi excellentiam superans, sed reparans virtute mysterij, Fratres generationem istam quis enarrabit? Angelus nuntiatur, virtus Altissimi obumbrat, superuenit spiritus, virgo credit, fide concipit, virgo parturit, virgo permanet, quis non miretur? Nascitur Altissimi filius, Deus de Deo, genitus ante secula, nascitur Verbum in fians, quis vel satis miretur? Habemus igitur temporalem Christi natiuitatem inexplicabilem ab Esa. prædicte, eo quod ex matre virgine manente non solum integra eius virginitate, sed magis adhuc perfecta prodierit. Fuit enim Mariae virginitas: vt aiebat paulò ante Bern. ipso partu consecrata, seu vt loquitur*

D. Fulgent. *D. Fulgentius serm. de laudibus Mariæ, Crenis partu integritas, & virginitas ampliat est potius*

D. Fulgent. *D. Fulgentius serm. de laudibus Mariæ, Crenis partu integritas, & virginitas ampliat est potius*

D. Fulgent. *D. Fulgentius serm. de laudibus Mariæ, Crenis partu integritas, & virginitas ampliat est potius*

D. Fulgent. *D. Fulgentius serm. de laudibus Mariæ, Crenis partu integritas, & virginitas ampliat est potius*

est potius, quam fugata. Itaque ob tanti miraculi nouitatem simul, & magnitudinem Esaias admirandus exclamat; Generationem eius quis enarrabit? Quo eodem affectu Patres in tanti mysterij admiratione defixi loqui solent, veluti D. Greg. Nyss. orat. in diem natalem Domini: *Orem, inquit, admirandam: virgo mater efficitur, & permanet virgo. Cerni nouum uatura ordinem: in alijs mulieribus, quando aliquis est virgo, non est mater: hic autem utrumque nomen in idem conuenit: eadem enim & mater, & Virgo est: nec uirginitas partum ademit, nec partus uirginitatem soluit, Decebat enim, ut qui in uitam humanam introibat, ut homines integros, incorruptosque seruares, ab incorrupta sibi deserviente integritate inueniret. Eleganter quoque S. Maximus Episc. Taurinensis hom. 1. 2. & 6. in natiuitate Domini: *Duas, inquit, in Christo generationes legimus, sed in utraque incomprehensa. Diuinitatis est uirtus: ibi enim eum ex semetipso genuit Deus: hic eum uirgo Deo cooperante concepit: ibi sine initio, hic sine exemplo: illa est ante hominem, ista supra hominem: illa incogitabilis, ista mirabilis. Generationem ergo eius quis enarrabit? sed si narrari non potest, credi potest: si lingua deficiat, fides proficit. Quid hoc est miraculi? secreto quadam, incomprehensioque conceptu procedit de mortalifamina diuina progenies. Hodie nona feminei sexus gloriæ peperit uirgo, & quæ uniuersa nobiscum creatura miratur, natus est homo non per hominem procreatus: nascitur Christus ex Maria, ut & sexus femineus hominem daret, & Deum praderet integritas uirginalis.**

De ipse uir-
ginitas am-
pliat per
partum.
Greg. Nyss.

Maximus.

Recte fecisse Esaiam, qui agens de Messiae humilitate, & passione, eius quoque cellitudinem, & præstantiam commemorauerit.

SECTIO XXX.

NON putauimus prætereundum silentio mirum, ac planè diuinum Esaiæ I. artificium in Christi humilitate, ac passione describenda. Cùm enim coepit tam multis uerbis Christi opprobria, contumelias, dolores, tormenta, crucem descripsisset, eumque despectum, leprosum, ac nouissimum uirorum appellasset, dixissetque eius splendorem usque adeo obscuratum, ut in eo nihil decorem ac pulchritudinis uideretur, tandemque maximis affectum iniuriis, & acerbissimis tormētis exercitatum, mortem dedecoris, cruciatuumque plenissimam obiisse: he quis propterea indignum aliquid eius altitudine, & maiestate sentiret, tanto artificio eam narrationem in contextu, ut eam subinde præclaris sententiis eiusdem Christi magnitudinem continentibus quasi pretiosis gemmis insperlerit. Igitur quinque potissimum ad Messiae dignitatem spectantia commemorauit, quæ nobis in eius consideranda passione semper ante oculos obuertati uoluit. Quia enim uideri poterat Christus ex infirmitate, imbecillitateque affectus morte uisus, eius infinitam potentiam in ipso statim eius narrationis initio declarauit, eum eum brachium Domini appellauit. Deinde, ne illud in mentem ueniret, eum ex uolento Patris imperio, ac per vim magis compulsum, quam ex obedientia propria uoluntate suscepta mortem oppetiisse, illud etiam explicandum putauit, fuisse oblatum, quia uoluit, omnēque illos cruciatus instar mitissimi agni incredibili patientia sustinuisse. Porro, ne insipiens aliquis audiens eum à Deo percussum, & humiliatum, cogitaret id ei propter aliqua graua, quæ suscepisset, si igitur euenisse, continuo addidit eum iniquitatem non fecisse, nec in ore eius fuisse dolium repperitum, sed Deum in eo iniquitates omnium nostrum posuisse, ut in illo omnium mortalium scelera, & flagitia vindicaret. Ne quis etiam ex illius obscurato decore, & pulchritudine minus erga illum afficeretur, docet

Esaiæ in des-
cribenda
Christi hu-
militate rati-
onem artificij.